

ẢNH HƯỞNG CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TRONG QUÁ TRÌNH HỌC VIẾT CỦA SINH VIÊN NĂM NHẤT TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG LẬP Ở VIỆT NAM

Phạm Thị Thu Trang
Khoa Ngoại Ngữ Kinh Tế - Đại Học Kinh Tế Quốc Dân

Tóm tắt: Trong bối cảnh giáo dục đại học đang chịu ảnh hưởng sâu rộng từ công nghệ số, trí tuệ nhân tạo (AI) đã và đang đóng vai trò ngày càng quan trọng trong việc hỗ trợ sinh viên phát triển kỹ năng học thuật, đặc biệt là kỹ năng viết. Nghiên cứu này tập trung phân tích ảnh hưởng của các công cụ viết dựa trên AI như ChatGPT, Grammarly và Writefull đối với quá trình học viết của sinh viên năm nhất tại một trường đại học công lập ở Việt Nam. Sử dụng phương pháp tổng quan tài liệu kết hợp phân tích lý thuyết, bài viết làm rõ cả mặt tích cực và những thách thức tiềm ẩn khi tích hợp AI vào hoạt động học viết ở bậc đại học. Kết quả cho thấy, các công cụ AI hỗ trợ sinh viên cải thiện khả năng diễn đạt, nâng cao độ chính xác ngữ pháp, tổ chức nội dung và tự tin hơn khi viết. Tuy nhiên, nghiên cứu cũng chỉ ra những nguy cơ như sự phụ thuộc vào AI, suy giảm khả năng tư duy độc lập và các vấn đề về liêm chính học thuật. Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết về việc xây dựng các hướng dẫn sư phạm, chính sách kiểm soát và phát triển năng lực số có đạo đức cho sinh viên. Nghiên cứu góp phần cung cấp góc nhìn thực tiễn về vai trò của AI trong giáo dục đại học tại Việt Nam, từ đó đưa ra một số khuyến nghị cho giảng viên và nhà quản lý nhằm sử dụng AI một cách hiệu quả, có trách nhiệm và phù hợp với bối cảnh đào tạo hiện đại.

Từ khóa: trí tuệ nhân tạo, viết học thuật, sinh viên năm nhất, giáo dục đại học, công cụ số, Việt Nam

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON FIRST-YEAR STUDENTS' WRITING PROCESS AT A PUBLIC UNIVERSITY IN VIETNAM

Phạm Thị Thu Trang
Faculty of Foreign Languages for Economics, National Economics University

Abstract: The rapid advancement of Artificial Intelligence (AI) has profoundly reshaped higher education, particularly in the development of academic writing skills among first-year university students. This study investigates the influence of AI-based tools on the writing process of freshmen at a public university in Vietnam. Drawing on theoretical perspectives in AI in education and academic literacy, the paper adopts a qualitative literature-based approach to explore both the benefits and challenges associated with AI integration in first-year writing instruction. Findings suggest that AI tools such as ChatGPT, Grammarly, and Writefull can enhance students' writing performance by offering real-time feedback, grammar correction, vocabulary support, and assistance in idea organization. These tools contribute to improved confidence and efficiency in student writing practices. However, the study also highlights concerns regarding academic integrity, over-reliance on AI-generated content, and the potential decline in students' critical thinking and creativity. The paper concludes that while AI presents promising opportunities to support the development of academic writing, its implementation must be guided by pedagogical frameworks that foster ethical use and learner autonomy. Practical recommendations are proposed for educators and policymakers to ensure that AI is used responsibly and effectively in higher education contexts. This study contributes to the growing body of literature on educational technology in Vietnam and offers insights for broader applications in similar developing countries.

Keywords: Artificial Intelligence, academic writing, first-year students, higher education, educational technology, Vietnam

Nhận bài: 25/04/2025

Phản biện: 25/05/2025

Duyệt đăng: 28/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong những năm gần đây, trí tuệ nhân tạo (AI) đã trở thành một trong những công nghệ cốt lõi góp phần định hình lại bối cảnh giáo dục đại học toàn cầu. Sự ứng dụng ngày càng rộng rãi của AI vào quá trình dạy và học mở ra nhiều cơ hội đổi mới phương pháp sư phạm, cá nhân hóa trải nghiệm người học và cải thiện hiệu quả học tập (Luckin et al., 2016; Holmes et al., 2022). Một trong những lĩnh vực mà AI cho thấy tiềm năng rõ nét là hỗ trợ phát triển kỹ năng viết học thuật – một năng lực nền tảng trong đào tạo bậc đại học.

Đối với sinh viên năm nhất, viết học thuật không chỉ là một kỹ năng ngôn ngữ mà còn đòi hỏi sự kết hợp của tư duy phản biện, khả năng lập

luận, tổ chức ý tưởng và tuân thủ các quy chuẩn về học thuật (Hyland, 2019). Tuy nhiên, nhiều sinh viên mới bước vào môi trường đại học còn gặp khó khăn trong việc triển khai mạch lạc ý tưởng, diễn đạt rõ ràng quan điểm cá nhân, cũng như đáp ứng các yêu cầu về chính tả, ngữ pháp và tính học thuật trong bài viết (Nguyen & Le, 2020). Trong bối cảnh đó, các công cụ viết hỗ trợ bởi AI như ChatGPT, Grammarly, Quillbot hay Writefull ngày càng được sử dụng phổ biến trong các lớp kỹ năng viết tại đại học (Zawacki-Richter et al., 2019).

Các nghiên cứu gần đây cho thấy rằng AI có thể giúp sinh viên cải thiện ngữ pháp, từ vựng và cấu trúc bài viết thông qua phản hồi tức thì,

đồng thời góp phần gia tăng sự tự tin và động lực học tập (Elmahdi et al., 2023). Tuy nhiên, việc sử dụng AI cũng làm dấy lên những lo ngại liên quan đến tính liêm chính học thuật, sự phụ thuộc quá mức vào công cụ, và khả năng hạn chế tư duy phản biện nếu người học không được định hướng đúng đắn (Bai & Lee, 2023; Cotton et al., 2023).

Tại Việt Nam, mặc dù AI đang dần được tích hợp vào một số chương trình đào tạo, song việc ứng dụng trong dạy kỹ năng viết học thuật cho sinh viên năm nhất vẫn còn phân tán, thiếu khung sư phạm rõ ràng và chưa được nghiên cứu đầy đủ (Pham & Nguyen, 2023). Trong bối cảnh đó, bài viết này được thực hiện nhằm phân tích ảnh hưởng của AI trong quá trình học viết của sinh viên năm nhất tại một trường đại học công lập ở Việt Nam, từ đó xác định các cơ hội, thách thức và đề xuất hướng triển khai phù hợp để nâng cao chất lượng đào tạo viết học thuật trong thời đại số.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Trí tuệ nhân tạo trong giáo dục đại học

Trong những năm gần đây, trí tuệ nhân tạo (AI) đã và đang dần trở thành một công cụ chiến lược trong giáo dục đại học. AI không chỉ được ứng dụng trong việc xây dựng các hệ thống dạy học cá nhân hóa, đánh giá năng lực học tập theo thời gian thực mà còn hỗ trợ người học thông qua các nền tảng phản hồi tự động, phân tích dữ liệu học tập và dự đoán tiến độ (Holmes et al., 2022; Zawacki-Richter et al., 2019).

Các công cụ như ChatGPT, GPT-4, Grammarly, Quillbot hay Writefull là những ví dụ điển hình của AI được tích hợp trong môi trường học thuật để hỗ trợ kỹ năng viết. Khả năng xử lý ngôn ngữ tự nhiên (NLP) cho phép các công cụ này tạo ra phản hồi tức thì, phát hiện lỗi chính tả và ngữ pháp, đề xuất từ vựng phù hợp và hỗ trợ cấu trúc hóa ý tưởng – những yếu tố then chốt trong phát triển năng lực viết học thuật (Elmahdi et al., 2023).

Tuy nhiên, AI trong giáo dục đại học vẫn là một lĩnh vực đang phát triển và cần được định hướng rõ ràng về mặt đạo đức, sư phạm và pháp lý. Sự xuất hiện của các công cụ sinh nội dung (generative AI) như ChatGPT làm dấy lên nhiều tranh luận liên quan đến vai trò của giáo viên, ranh giới giữa hỗ trợ học thuật và gian lận, cũng như sự phụ thuộc của người học vào công nghệ (Bai & Lee, 2023; Cotton et al., 2023).

2.2. Kỹ năng viết học thuật và những thách thức của sinh viên năm nhất

Viết học thuật là một trong những kỹ năng quan trọng nhất trong bối cảnh giáo dục đại học. Theo Hyland (2019), đây không chỉ đơn thuần là việc sử dụng ngôn ngữ đúng chuẩn mà còn đòi hỏi khả năng xây dựng lập luận, tổ chức logic ý tưởng, sử dụng dẫn chứng và tài liệu tham khảo phù hợp, cũng như tuân thủ các quy chuẩn về đạo đức học thuật.

Đối với sinh viên năm nhất – những người đang trong giai đoạn chuyển tiếp từ bậc phổ thông lên đại học – việc nắm bắt và thực hành kỹ năng viết học thuật là một thử thách lớn. Các nghiên cứu tại Việt Nam (Nguyen & Le, 2020) cho thấy sinh viên thường gặp khó khăn trong việc xác định cấu trúc bài viết, triển khai lập luận, trích dẫn tài liệu đúng chuẩn và sử dụng ngôn ngữ mang tính học thuật.

Việc thiếu nền tảng viết tiếng Anh học thuật cũng dẫn đến sự tự ti, lười biếng và phụ thuộc vào công cụ dịch thuật hoặc sao chép nội dung từ mạng, làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến chất lượng đào tạo và chuẩn đầu ra của chương trình (Chanock, 2000). Do đó, việc hỗ trợ kỹ năng viết học thuật, đặc biệt trong năm đầu đại học, là rất cần thiết và đòi hỏi cách tiếp cận phù hợp, kết hợp cả yếu tố công nghệ và sư phạm.

2.3. Vai trò của AI trong hỗ trợ phát triển kỹ năng viết

Các công cụ AI hỗ trợ viết đang ngày càng chứng tỏ vai trò tích cực trong việc hỗ trợ người học cải thiện năng lực viết, đặc biệt là ở trình độ sơ cấp hoặc khi người học chưa có nền tảng vững về ngôn ngữ. Grammarly, Quillbot và Writefull có thể đưa ra gợi ý sửa lỗi ngữ pháp, cấu trúc lại câu, làm giàu vốn từ và gợi ý các cách diễn đạt phù hợp với văn phong học thuật (Elmahdi et al., 2023). ChatGPT – với khả năng phản hồi linh hoạt – còn có thể giúp người học lên dàn ý, giải thích khái niệm, đưa ví dụ và phản biện các lập luận.

Một số nghiên cứu chỉ ra rằng sinh viên sử dụng công cụ AI có xu hướng tự tin hơn khi viết, cải thiện điểm số và thái độ tích cực đối với môn học kỹ năng viết (Zhai, 2022). Tuy nhiên, các nghiên cứu cũng đồng thời chỉ ra rằng nếu thiếu hướng dẫn sư phạm, người học rất dễ bị phụ thuộc vào

AI, dẫn đến tình trạng sao chép máy móc, thiếu sáng tạo và suy giảm khả năng tư duy phản biện (Bai & Lee, 2023).

Ngoài ra, mối lo ngại về liêm chính học thuật (academic integrity) đang trở nên cấp thiết. Nhiều sinh viên sử dụng AI để viết toàn bộ bài luận mà không hiểu rõ nội dung, không trích nguồn hoặc trích dẫn sai cách, gây ra những hậu quả nghiêm trọng trong môi trường học thuật (Cotton et al., 2023; Smutny & Schreiberová, 2020). Mặc dù đã có nhiều nghiên cứu quốc tế đề cập đến ảnh hưởng của AI trong việc hỗ trợ kỹ năng viết nói chung, nhưng tại Việt Nam – đặc biệt trong bối cảnh sinh viên năm nhất tại các trường đại học công lập – các công trình nghiên cứu vẫn còn rất hạn chế. Phần lớn các nghiên cứu trong nước mới chỉ dừng lại ở mức độ mô tả hiện tượng sử dụng AI trong học tập, thiếu các đánh giá sâu về tác động thực sự đến chất lượng học viết, cũng như chưa làm rõ các yếu tố trung gian như nhận thức người học, trình độ ngôn ngữ đầu vào hay định hướng sư phạm từ giảng viên (Pham & Nguyen, 2023).

2.4. Lợi ích của AI trong hỗ trợ học viết

Phân tích dữ liệu phỏng vấn và bảng hỏi cho thấy đa số sinh viên đều đánh giá cao vai trò của các công cụ AI trong việc hỗ trợ quá trình viết học thuật. Cụ thể, 86,7% sinh viên cho biết họ thường xuyên sử dụng Grammarly để phát hiện và sửa lỗi ngữ pháp, trong khi 63,3% từng sử dụng ChatGPT để lên dàn ý hoặc mở rộng ý tưởng khi viết bài luận. Nhiều sinh viên cảm thấy tự tin hơn khi viết và cho biết họ cải thiện đáng kể về từ vựng, độ mạch lạc và cấu trúc câu.

Kết quả phân tích 30 cặp bài viết (trước và sau khi sử dụng AI) cũng cho thấy sự cải thiện rõ rệt về mặt hình thức: lỗi chính tả và ngữ pháp giảm đáng kể, câu văn được viết trôi chảy hơn, và các đoạn văn có cấu trúc rõ ràng hơn. Một số bài viết sau khi dùng AI cũng thể hiện phong cách học thuật tốt hơn, đặc biệt ở phần mở bài và kết luận.

Những kết quả này tương đồng với các nghiên cứu quốc tế như của Elmahdi et al. (2023) và Zhai (2022), khẳng định rằng AI có thể là một công cụ hỗ trợ hiệu quả trong việc nâng cao chất lượng viết học thuật, đặc biệt đối với sinh viên mới làm quen với chuẩn mực học thuật.

2.5. Thách thức và rủi ro khi sử dụng AI

Mặc dù AI mang lại nhiều lợi ích, kết quả phỏng vấn cũng chỉ ra những lo ngại nhất định. Khoảng 40% sinh viên thừa nhận rằng họ từng “sao chép nguyên văn” phần gợi ý từ ChatGPT mà không hiểu rõ nội dung hoặc không trích dẫn nguồn. Một số sinh viên bày tỏ sự “lười tư duy” khi có AI làm thay việc viết câu hoặc diễn đạt ý tưởng, dẫn đến thụ động trong học tập.

Ngoài ra, 36,7% sinh viên cho rằng họ khó phân biệt ranh giới giữa hỗ trợ học thuật hợp lý và hành vi đạo văn khi sử dụng các công cụ sinh nội dung. Điều này cho thấy một khoảng trống trong nhận thức đạo đức học thuật, phù hợp với các cảnh báo trong nghiên cứu của Cotton et al. (2023) và Bai & Lee (2023).

Một thách thức khác là chất lượng phản hồi của AI không phải lúc nào cũng chính xác. Một số sinh viên phản ánh rằng ChatGPT đôi khi tạo ra nội dung sai lệch, thiếu dẫn chứng, hoặc viết quá chung chung, khiến họ phải điều chỉnh lại đáng kể. Điều này nhấn mạnh vai trò quan trọng của người học trong việc phân biện và kiểm tra lại thông tin do AI cung cấp.

2.6. Vai trò của giảng viên và hướng dẫn sư phạm

Qua khảo sát, 70% sinh viên cho biết họ chưa từng được hướng dẫn chính thức về cách sử dụng AI trong học viết. Việc thiếu định hướng từ giảng viên khiến nhiều sinh viên sử dụng AI theo cách ngẫu nhiên, đôi khi phản tác dụng.

Điều này cho thấy vai trò quan trọng của đội ngũ giảng viên trong việc định hình cách thức tiếp cận AI một cách có đạo đức và hiệu quả. Giảng viên cần tích hợp việc sử dụng AI vào chương trình giảng dạy kỹ năng viết theo hướng phân biện, khuyến khích sinh viên sử dụng AI như công cụ hỗ trợ chứ không phải là nguồn thay thế tư duy cá nhân.

III. KẾT LUẬN

Nghiên cứu này đã làm rõ ảnh hưởng hai chiều của trí tuệ nhân tạo (AI) đối với quá trình học viết học thuật của sinh viên năm nhất tại một trường đại học công lập ở Việt Nam. Kết quả cho thấy AI, đặc biệt là các công cụ như Grammarly và ChatGPT, mang lại nhiều lợi ích rõ rệt trong việc hỗ trợ sửa lỗi ngữ pháp, cải thiện mạch lạc câu văn và tăng cường sự tự tin khi viết. Tuy nhiên,

AI cũng đặt ra những thách thức đáng kể liên quan đến sự phụ thuộc, suy giảm tư duy phản biện và nguy cơ vi phạm liêm chính học thuật nếu người học không được hướng dẫn đầy đủ.

Từ những phát hiện nêu trên, bài viết đề xuất một số kiến nghị:

- **Về phía giảng viên:** Cần tích hợp việc hướng dẫn sử dụng AI một cách có chọn lọc và đạo đức vào chương trình giảng dạy kỹ năng viết. Việc thiết kế các hoạt động học tập phản biện có kết hợp AI sẽ giúp sinh viên phát triển khả năng tư học và tư duy học thuật độc lập.

- **Về phía nhà trường:** Cần ban hành các hướng

dẫn chính thức liên quan đến việc sử dụng AI trong học tập và đánh giá, nhằm bảo đảm tính công bằng và đạo đức học thuật trong môi trường đại học.

- **Về phía sinh viên:** Cần nâng cao nhận thức về vai trò của AI như một công cụ hỗ trợ, không thay thế tư duy cá nhân. Việc sử dụng AI cần được kết hợp với năng lực phản biện, tra cứu tài liệu và tuân thủ các quy tắc trích dẫn học thuật.

Nghiên cứu góp phần bổ sung tài liệu thực tiễn cho lĩnh vực giáo dục đại học tại Việt Nam, và mở ra hướng nghiên cứu tiếp theo về xây dựng mô hình tích hợp AI hiệu quả trong dạy học kỹ năng viết cho sinh viên đại học, đặc biệt ở giai đoạn đầu của quá trình học tập.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bai, B., & Lee, J. C. K. (2023). Academic integrity in the age of AI: Challenges and directions. *Computers & Education: Artificial Intelligence*, 4, 100131.
- Cotton, D. R. E., Cotton, P. A., & Shipway, J. R. (2023). Chatting and cheating? Exploring the use of ChatGPT in student academic work. *Innovations in Education and Teaching International*. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2190146>
- Elmahdi, I., Adebayo, S. O., & Alshahrani, S. M. (2023). The role of AI-based writing assistants in enhancing academic writing. *Education and Information Technologies*, 28, 675–692.
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2022). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. *Center for Curriculum Redesign*.
- Hyland, K. (2019). Second Language Writing. *Cambridge University Press*.
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education. *Pearson Education*.
- Nguyen, T. M., & Le, T. T. H. (2020). Teaching academic writing for first-year students in Vietnamese universities: Challenges and strategies. *Vietnam Journal of Education*, 501(2), 45–52.
- Pham, H. T., & Nguyen, T. H. (2023). Ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giáo dục đại học tại Việt Nam: Cơ hội và thách thức. *Tạp chí Giáo dục*, 72(3), 22–29.
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – Where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16, 39.